

नमो तस्य भगवतो भरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्द भूषि

THE ANANDA BHUOONI

(The Only Buddhist Magazine of Nepal)

बृह्दधर्म सम्बन्धी
नेपालको एक मात्र
मासिक पत्रिका

मिला पुही

एक प्रतिको रु ८।-

बुद्ध सम्बत् २५२७
नेपाल सम्बत् १९०४
वर्ष ११

-
-
-

मिलापुही
पोहेला अव
बंका ६

बिक्रम सम्वत् २०४०
1984 A. D.
Vol 11

-
-
-

माघ
Jan
No. 9

“आनन्दभूमि”को नियम ।

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार पुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एक मात्र बुद्धर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनमा निस्कनेछ । यसको आजीवन ग्राहक-शुल्क रु. २००।- र वार्षिक शुल्क- रु. २०।- मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ । वार्षिक-ग्राहकलाई पूरा १२ बटा अंक प्राप्त हुनेछ । एक प्रतिको रु. २।- मात्र ।
- (२) यसमा बुद्धर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकाट भएका कुनै दिन विचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखक नै हुनेछ सम्पादक मण्डल हुनेछैन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्छ र पठाइएका लेख किर्ति पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- (५) लेख पठाउँदा पूरा साइजको कागजमा एकपट्टि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ ।
- (६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउंपा आनन्दभूमि कार्यालय बित्री अफिस दुख विहार भूकुटी मण्डपमा पठाउनुहोला । पत्र व्यवहार गर्दा आफ्नो ग्राहक संख्या तथा नाम, ठेगाना रास्तारी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरकेर हुने भएमा एक महीना अगाडि व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला । पत्रिका समयमा नयुगे सूचना दिने गर्नुहोला ।
- (७) कुनै पनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

विषय-सूची

विषय	पृष्ठ	विषय	पृष्ठ
१. बुद्धबचन	१	६. कासु	१२
२. पूरण काश्यप एक परिचय	२	१०. बि स्युलाये ?	१३
३. आमान्ध सुत	६	११. The son of Nepal or The Teacher of the World	१४
४. गौतम	७	१२. A peep in to the Buddhism in Kalimpong	१६
५. सम्पादकलाई चिट्ठी	८	१३. सम्पादकीय	२१
६. या: नारद महास्यविर थहै धर्मया छपु थाखं ख:	९	१४. बोड्ड गतिविधि	२२
७. धर्मया नामय झीसं छु यायमा: ?	११		
८. गणितद्वारा अनित्य खंका दिसे	१२		

ॐ अष्टदश भगवन्

प्रधान—सम्पादक

मिश्र कुमार काश्यप

सम्पादक

सुवर्ण शाक्य

प्रकाश वज्राचार्य

व्यवस्थापक

मिश्र सुमंगल

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहारगुठी

स्वपम्भू, काठमाडौं

फोन नं. २-१४४२०

महावग्ग—विनयपिटकबाटः—

“चरथ भिवख्वे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिवख्वे
धर्मं आदिकल्याणं मञ्जुरेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सद्यउज्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

मिश्रहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि,
विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित, सुख
र कामको लागि संचार गर । मिश्रहरू ! आरम्भ, मध्य
र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित
उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिज्ञुदि ब्रह्महर्य (धर्म)को प्रकाश
गर ।

सहनशीलता र क्षमाशीलता परम तप हुन् । बुद्धहरू निर्वाणिलाई परमपद भग्नदछन्
अर्कान्नाई घात गर्ने र पीडा दिने प्रवृत्तित सच्चा साधु होइन ।

(बचं ११, अंक ८ वाट क्रमशः)

(पूरण काश्यप)

सङ्खो-गणाचार्य

पूरण काश्यप नामी तथा यशवान् पनि थिए । एकदिन राजगृहमा राजा अजातशत्रुले— “कस्तु सत्संगत गने जानु बेश होला ?” भनी आम्ना भारदारहरू तथा अमात्य-हरूसँग सोध्दा दीर्घनिकायको सामन्त्रकन्त सूत्रानुसार पूरण काश्यपका भक्त एक अमात्यले ‘पूरण काश्यप’ नामी यशस्वी तथा गणाचार्य हुनुहुन्छ । अतः वहाँकहाँ सत्संगत बेश होला” भनी विन्निगरेवाट पूरण काश्यपको ख्यातिवारे हामी प्रष्ठ बुझ्न सक्छौं । मजिञ्चमनिकायको महासकुलदायी सूत्रानुसार— सकुलदायी परिव्राजकले पनि उनी नामी ख्याती प्राप्त तथा सङ्खो - गणाचार्य हुन् भन्ने कुरा उल्लेख गरेका छन् । संयुक्त-निकायको कुरुहन्तसूत्रानुसार वच्छगोत्त (वत्सगोत्र) परिव्राजकले पनि त्यस्तै कुरा उल्लेख गरेका छन् जुनकुरा लेखको बु. प. भा- १. पृ. ५१४ मा उल्लेख भएको छ । त्यस्तै सुतनिपातको सभियसूत्रानुसार सभिय परिव्राजकले पनि उल्लेख गरेको छ ।

बयोबुद्ध

भगवान् बुद्धभन्दा पूरण काश्यपादि छः गणाचार्यहरू उमेरमा पनि प्रव्रज्यात्वमा पनि जेठा थिए भन्ने कुराहरू विभिन्न मूलसूत्रहरूवाट प्रमाणित हुन्छ । जस्तै-संयुक्तनिकायको दहरसूत्रा-

- डा. आबार्य भिक्षु अमृतानन्द

नुसार राजा कोशलले बुद्धलाई “.... जो कि तपाईं उमेरले पनि तन्नेरी हुनुहुन्छ र प्रव्रज्यात्वले पनि नीलो हुनुहुन्छ” भन्ने कुरावाट र सुतनिपातको सभियसूत्रानुसार सभिय परिव्राजकले सत्यको खोजमा प्रश्नहरू सोध्दै त्यसताकाका नामी नामी पूरण काश्यपादि गणाचार्यहरूकहाँ गई प्रश्नहरू सोध्दा जब उनीहरूवाट सन्तोषजनक उत्तरहरू पाउन सकेनन् अनि उनले—“बुद्ध पनि त्यस्तै नामी यशकीर्ति प्राप्त तथा संबोगणाचार्य हुन्” भन्ने सुने अनि उनको मनमा बुद्धकहाँ गई प्रश्न सोध्ने विचार उत्पन्न भयो । तर त्यतिकैमा उनलाई यस्तो लाग्यो कि “यी श्रमण गौतमले यी प्रश्नहरूका उत्तर के दिन सकलान् र ? किनभने — श्रमण गौतम जन्मले पनि प्रव्रज्यात्वले पनि कान्द्धा छन् ।” फेरि उनले विचार गरे कि—“श्रमण गौतमलाई कान्द्धा छन् भनी अवज्ञाको दृष्टिले हेनुँ ठीक हुनेछैन । कान्द्धा भए-तापनि श्रमण गौतम महद्धिक तथा महानुभाव सम्पन्न छन् । अतएव किन म श्रमण गौतमकहाँ गई प्रश्नहरू नसोधूँ ”

पूरण काश्यपको उमेरको सम्बन्धमा दीर्घनिकाय अर्थकथामा त उनी राजाहरूका दुई तीन पुस्ताहरू देख्ने हुन् भन्ने समुलेख भएको छ ।

पूरण रिसाउथे

बुद्ध हुने व्यक्तिमा सबै प्रकारका क्लेशहरू जरो उखेलिएको वृक्ष जस्तै वा काटेको ताढ वृक्ष

जस्तै हुने भएको हुँदा त्यस्ता महापुरुषमा ईर्ष्या, द्वेष, अभिमान हुँदैन तथा त्यस्ता महापुरुष लाभ-सत्कारमा अल्केर पनि वस्दैनन् । बुद्धत्व-ज्ञान साक्षात्कार नगरिकनै बुद्ध भनाउन चाहनेहरू कुनै पनि पुरुषको चरित्रमा उपरोक्त अगुणहरूमध्ये बुनै न बुनै बुटी अवश्य पनि देखा परिहाल्छ । स्वभावसिद्ध चारेत्रको अगाडि अस्वाभाविक वनावटी चरित्र कहित्यै टिकन सक्दैन । जस्तै-पूरण काश्यपको वारेमा अन्य सम्प्रदायका बुद्धिजीवी अनुयायीहरूले मात्र होइन बल्कि आपनै सम्प्रदायका शिष्यहरूले समेत आपना आचार्यहरूलाई अनादर गरेका, गाली गरेका तथा दोषारोपण गरेका कुराहरू मूलसूत्रहरूमा यत्रतत्र समुलेख भएको छैँ अन्य परिव्राजकहरूका प्रश्नका उत्तर दिन नसबदा उनी रिसाएका कुराहरू पाँन सूत्रहरूबाट प्रमणित नभएका होइनन् जस्तै-सुत्तनिपातको सभियसूत्रानुसार- एकदिन सभिव परिव्राजबले पूरण काश्यसँग प्रश्नहरू सोध्दा उनले सन्तोषजनक ढंगले उत्तर दिन नसकेपछि उनी रिसाएका मात्र नभई सभिय परिव्राजकसँग त्यस प्रश्नहरू सुन्ने इच्छा प्रकट गरेका कुराहरू सभिय परिव्राजकले नै प्रष्टरूपमा भनेका छन् ।

मजिथमनिकायको महासकुलदायिसूत्रमापूरण काश्यप आपना शिष्यहरूद्वारा सभ्मानित नभएका मात्र होइनन् बल्कि उनलाई अपमान समेत गरेका कुरा बुद्धलाई सुनाउँदै सकुलदायी परिव्राजक भन्दछन् “एक दिन पूरण काश्यपले आफना शिष्य-

हरूलाई उपदेश गरिरहेको बेलामा उनका एक जना शिष्यले “तपाईंहरू पूरण काश्यसँग यसको अर्थ नसोध्नुहोस् उनलाई यसको अर्थ थाहा छैन..” इत्यादि भनेको र पूरण काश्यपले आपना शिष्यहरूलाई तपाईंहरू चुप लाग्नुहोस् र हल्ला नगर्नुहोस् । यिनीहरूले तपाईंहरूसँग सोधेका छैनन्, हामीसँग सोधदछन्, हामीले नै यसको ब्याख्यान सुनाउनेछौं इत्यादि भन्दै टाउकोमा हात राखी हुँदा पनि मुक्त हुन सकेनन् ।”

मजिथमनिकायकै महासच्चकसूत्रमा-वादविवाद गर्नमा अग्रसर भएका सच्चक निगण्ठ- पुत्र भगवान्प्रति प्रसन्न भई उनले यरतो उद्घार प्रकट गर्छन्—“आश्चर्य हो भो गौतम ! अद्भूत हो भो गौतम ! यस्तो विघ्न तपाईं गौतमलाई बचनले प्रहार गर्दा पनि बचनरूपी बाणले हानेर कुरा गर्दा पनि तपाईंको मुखमा कुनै प्रकारको विकार वा हृदयविकार भएको लक्षण म देखिदै जस्तै कुनै अरहत् सम्यक् सम्बुद्धको मुखवर्ण प्रसन्न तथा प्रकुल्लित हुनुपर्ने हो त्यरतै तपाईंमा देखदछु । मलाई थाहा छ कि-मेरो वादारोपणद्वारा पूरण काश्यप तथा अन्य नामी नामी गणाचार्यहरू रिसाएका कुरा । उनीहरूलाई वादारोपणगर्दा, बचनले प्रहारगर्दा, उनीहरूले विषयभन्दा बाहिरी कुरा गर्छन् । एउटा कुरा सोध्दा अकैं कुरा बताउँछन् । रीस देखाई कोप निकाली असन्तुष्ट पनि हुन्छन् ।”

नैर्याणिक छ के ?

वर्तमान समयभन्दा भगवान् बुद्धको समय-
मा साधु - सन्तहरूको चारिका, यात्रा तथा
विभिन्न दर्शनहरूको प्रचार र प्रसारकार्य प्रशस्त
मात्रामा भएको कुरा पालिसाहित्य त्रिपिटकको
अध्ययनद्वारा थाहा हुन्छ । त्यस जमानामा
विभिन्न सम्प्रदायका साधु-सन्यासीहरू त्यस त्यस
नगर तथा गर्उहरूका सार्वजनिक शाला Common
Hall]मा गई आ-आफ्ना सिद्धान्तका कुराहरू
सुनाउँदथे । त्यस्तै सुन्न आउने साधारण मानिस-
हरूको पनि धुइँचो लाग्ने कुरा पालिसाहेत्य-
द्वारा थाहा पाइन्छ । जस्तै- आजकल नेपालमा
थरी थरी मानिसहरूका एक एक जमात भेला
भई टुँडिलेलमा कुरा गरिरहन्दैन्; लण्डनमा
भए हाइडपार्कमा; जापानमा भए हिविया पार्क-
मा; भारतको कलकत्तामा भए धर्मतलाको
मैदानमा भेला भई थरी थरीका बक्ताहरूले थरी
थरी कुराहरूको व्याख्यान गर्छन्-त्यस्तै-त्यस्ता-
का ठूलठूला सार्वजनिक शाला (कुतूहल शाला)
मा भेलाभई आ-आफ्ना दर्शन, सम्प्रदाय, सिद्धान्त
तथा मतका कुराहरू सुनाउने चलन भएको कुरा
हामी संयुक्त निकायको कुतूहलसूत्रमा तथा
मञ्चमनिकायको महासकुलदायि आदि सूत्रहरू-
मा पाउँछौं ।

सार्वजनिक शालालाई पालि (मागधि)
भाषामा कौतूहलतापूर्वक अनेक कुराहरू सुन्ने

ठाउँ भएकोले “कुतूहलसाला” (कौतूहलशाला, Common Hall) भनी भनिएको हो । यस्ता सार्वजनिक शालामा परिव्राजक, निगण्ठ, अचेल-
कादि विभिन्न सम्प्रदायका नेताहरूले आ-आफ्ना सिद्धान्तका कुराहरू सुनाउँदथे भन्ने कुरा-एकदिनः सुकुलदायी परिव्राजकले आफूले त्यस्तै सार्वजनिक शालामा त्यस्ताका ख्यातिप्राप्त पूरण काश्यपादि ६ तैर्थीय आचार्यहरूका कुराहरू सुनेको कुरा बुद्धलाई सुनाएको कुराबाट प्रष्ट हुन्थ ।

विभिन्न परिव्राजक तथा ब्राह्मणहरू बुद्धकहाँ
गई “उनीहरूले जुन कुरा भन्दैन् वा दावी
गर्छन् ती कुराहरू उनीहरूले पूरा गरेका छन् वा
छैनन् ? उनीहरूको मार्ग नैर्याणिक हुन् वा होइ-
नन् ?” भन्ने आदि कुराहरू पनि सोध्न जान्थे ।
अवस्था विचारणारी भगवान् बुद्धले तिनीहरूलाई
त्यसको उत्तर दिई धर्मका कुराहरू कारण सहित
बताई सन्तुष्ट तथा प्रसन्नपारी पठाउनुहुन्थ्यो ।

जस्तै एकदिन - पिङ्गलकोच्छ ब्राह्मण
श्रावस्तीस्थित जेतवन विहारमा गई भगवान्सँग
“भो गौतम ! पूरण काश्यपादि ६ तैर्थीयहरूले
बताएका कुराहरू कस्ता छन् ? उनीहरूका धर्महरू
नैर्याणिक छन् कि छैनन् ?” भनी सोध्दा भग-
वान्ले “भइहाल्यो ब्राह्मण ! त्यो कुरा... ।
बरू तिमीलाई धर्मको उपदेश सुनाउनेछु सोही
कुरालाई राम्रो मनन गर....” भन्नुहुँदै
अनेक उपमायुक्त धर्मोपदेश गर्नुभयो र जुन

उपदेश सुनी पिङ्गलकोच्छ ब्राह्मण बुद्धप्रति प्रस-
भर्भई बुद्धकै शरणमा गए ।

अर्कों उदाहरण— भगवान् बुद्ध परिनिर्वाण
हुने समयमा सुभद्र भन्ने एक परिव्राजक कुश-
नगरमा वसेका थिए । उनी वहुश्रुत तथा विद्वान्
पनि थिए । जब उनले “आजकै रातमा भगवान्
बुद्ध परिनिर्वाण हुँदैछन्” भन्ने खबर सुने तब
उनको मनमा यस्तो लग्यो— “मेरा परिव्राजक
आचार्यहरूवाट मैले सुनेकोछु कि लोकमा कहिले
कहिले मात्र बुद्धको जन्म हुन्छ । अहिले बुद्ध
भगवान् जन्मेर पनि परिनिर्वाण हुन लाग्नुभएको
छ । बुद्धप्रति म प्रसन्न छु । मेरो मनमा केही
सन्देह छ । मेरो मनको सन्देहलाई बुद्धले दूर
गर्न सक्नुहुनेछ । अतएव किन म बुद्धकहाँ गई
प्रश्नहरू नसोधु ।” यति मनमा शोची सुभद्र
परिव्राजक जहाँ कुशीनगर मल्लहरूका शालो-
दचान हो त्यहाँ गई आनन्द महास्थविरसँग बुद्ध-
सँग भेटगर्ने आज्ञा मागे । आयुष्मान् आनन्दले
“अहिले भगवान् अन्तिम शय्यामा हुनुहुन्छ”
भन्नुहुँदै भेटगर्ने आज्ञा दिन चाहनुभएन । आनन्द
महास्थविर र सुभद्र परिव्राजकका वीच भइरहेको
कुरा सुनी भगवान्ले आनन्द महास्थविरलाई
“आनन्द ! सुभद्रलाई अ.उन देऊ । तथागतलाई
दुःखदिने विचारले उनी आएका होइनन् । उनी

केही कुरा जान्न चाहन्छन् । मैले भनेको कुरालाई
उनले बुझन सक्नेछन्” भन्नुभएपछि सुभद्र परि-
व्राजक भगवान्को अगाडि गई ‘‘भो गौतम !
जो ती श्रमण ब्राह्मण संघी गणी गणाचार्यहरू
हुन् जस्तै-पूरण काश्यपादि . . . . । आफूले
बताएका कुराहरूलाई उनीहरूले साक्षात्कार
गरेका छन् कि छैनन् ? उनीहरूका मार्गहरू
नैर्याणिक हुन् कि होइनन् ?” भनी सोधे । अनि
भगवान्ले सुभद्र परिव्राजकलाई भन्नुभयो—

“सुभद्र ! भनेवमोजिम उनीहरूले धर्मवि-
वोध गरेका हन् वा छैनन् भन्ने कुराहरू
छाडिदेउ भइहाल्यो । वरु तिमीलाई धर्मोपदेश
गर्नेछु र सोही उपदेशलाई राम्ररी मनन गर ।”

यति १.न्नुभएपछि भगवान्ले उनलाई
“सुभद्र ! जुन धर्मविनयमा अष्टाङ्गिकमार्ग
उपलब्ध हुँदैन-त्यहाँ श्रमण पनि उपलब्ध हुन
सक्दैन . . .” भन्नुभयो ।

सुभद्रले बुद्धसँग प्रव्रज्या मागे । बुद्धले उन-
लाई भिक्षुत्व दिलाइदिनुभयो । त्यसपछि
आयुष्मान् सुभद्रले उही दिनमै अरहत्व पनि
साक्षात्कार गर्नुभयो ।

भगवान् बुद्धका अरहत् हुने अन्तिम शिष्य
आयुष्मान् सुभद्र नै हुनुहुन्थ्यो ।

(क्रमशः)

आमगन्ध सुत्त

-मिक्षु चुन्द शास्त्री

पद्मचैत्य विहार, बुटवल,

यो उपदेश आमगन्ध नाउंका आम्हणलाई भगवान् बुद्धने दिनुभएको थियो । यो सूतमा 'आमगन्ध' को प्रयोग माछा, मासु तथा पापको अर्थमा भएको छ । यहाँ यो कुराना जोड दिईएको छ कि माछा-मासु ठोड़न् म त्वले 'आमगन्ध, व तंत हुन अपितु इयसको कारण सबै पापलाई श्याग्नुगछं । यसको सम्बन्ध कशयप बुद्धारा तिथ्य तपस्वीलाई देशना गरेको उपदेश भावान्त्ले आमगन्ध आम्हणको निमित्त सुनाउनुपर्यो ।

तिथ्य तपस्वी:-

१. धर्मपूर्वक प्राप्त सौवा, चिंगुलक (धार्य विशेष) चीनक (-चीना), साग- सब्जी, कन्द- मूल तथा लता-फल (-तरूल, सकरकंद- मूल सिंघाडा आदि फल) खाने सञ्चत पुरुष कामनाको निमित्त अत्यन्त वचन हुन्न ।

२. कशयप ! अरूले दिएको उत्तम चामलके स्वादिष्ट भोजन ग्रहण गर्ने 'आमगन्ध' ले सेवन गछं ।

३. ब्रह्मह बन्धु ! तपाईंले पक्षिमांस सहित उत्तम चामलको अन्न लिनुहुन्छ । केरि पनि तपाईं भन्नुहुन्छ कि 'आमगन्ध' तपाईंबाट श्याज्य छ । कशयप ! मैले तपाईंसित सोच्छु कि भला तपाईंको 'आमगन्ध, के हो ?

कशयप बुद्धः-

४. जीव हिसा, बध, बन्धन, चोर्ने, असत्य, घोखाबाजी, ठग्ने, निरर्थक अद्यायन, तथा परस्ती गमन यी सबै 'आमगन्ध' हुने मांसाहारी होइन ।

५. जुन मानिस विषय भोगमा संयम राख्दैन, रसास्वादनमा लिप्त हुन्छ, पापी र विषम, अपठ्यारो, नास्तिक दूषित हुने—यही ने 'आमगन्ध' हो । मांसाहारी होइन ।

६. जसको कठोर वचन, दारूण, कुभलो, द्रोही, निर्देशी, अतिमानी तथा दान-शील र कमेलाई केही पनि नदिने हुन्छ । यही ने 'आमगन्ध' हो । मांसाहारी होइन ।

७. क्रोध, मद, रिसाहा, विरोधी, माया, ईर्ष्या, आत्मप्रशंसा, मान, अतिमान र कुसंगति, खराब आदत—यही ने 'आमगन्ध' हो । मांसाहारी होइन ।

८. जुन पापी ऋण भादान-प्रदान नगर्ने, चुगली खोर, कपटी ढोंगी, नराधम, नहुने कर्म गर्ने 'आमगन्ध' हो मांसाहारी होइन ।

९. जो मानिस प्राणीहरूप्रति संबंध नराख्ने अरूको वस्तु लुटेर लिने, उनीहरूलाई दुख तथा दुराचारी, कठोर, अदानशील छ, यही 'आमगन्ध' हो मांसाहारी होइन ।

१०. जुन मानिस लालच वा विरोध— भावबाट जीव हिंसा गर्नेमा योश्य हुन्छ, त्यस मानिस परलोकमा अधिकारमा प्राप्त हुन्छ, टाउकोले टेकी नरकमा पतन हुन्छ यो हो 'आमगन्ध', मासाहारी होइन ।

११. न माछा—मांस खाने, न नंगा भएर बस्ने, न मुण्डन गरेर, न जडा धारण गनले, न खरानी घसेर बस्नाले, न कर्कश मृग—चमं पहिरेर, न अग्नि परिचयले, न अमरत्वको लागि आकांक्षाबाट अनेक प्रकारको तप गनले, न मन्त्र पाठ गनले, न हवन गनले, न यज्ञ गनले, न ऋतु अनुसार उपसेवन गनले नै संयमयुक्त मुष्यलाई शुद्ध गर्न सक्ला ।

१२. जसले इन्द्रियलाई वशमा राखेर विजितैश्चिय भए, जुन धर्ममा स्थित छ, ऋजुता र मृदुतामा रत भए, तृष्णाबाट अलग भए, सबै दुःखलाई नाश गरिसके, यस्तो मानिस रूप र शाश्वता आसक्त हुन्छ ।

१३. यस्तो कुरा भगवान्‌ले बारम्बार भन्नभयो र वेदपारञ्जत ब्राह्मणले यो सम्झेर लिए तृष्णा रहित, अनासक्त अनुसरण गर्नेमा दुष्कर मुनिले सुन्दर गायाहरूमा यो कुरा प्रकट गरे तृष्णा रहित, सबै दुःख निवारक बुद्धको सदुपदेश सुनेर ब्राह्मणले सबै भावले वहाँको बध्दना गरे तथा वहीं प्रवज्या याचना गरे ।

★

गौतम

— बी. के. सुवेदी
ल. पु. ईखाले

हे मार्गदर्शक गौतम,
तिमीलाई कोटी कोटी प्रणाम ।

मानव मात्रका गुरु बनी
जगत् प्राणीसाई शिक्षा दियो
मीठो पिठो जे भए पनि
दिएको धड्काले भिक्षा लियो ।

हे करुणाका मूर्ति गौतम,
तिमीलाई कोटी कोटी प्रणाम,
देवदत्त जस्तो अनि अझ
अंमुलीमाल ढाँकालाई पनि
आफनै पुत्ररत्न समान भनी
करुणा राखी शिक्षा दियो ।

हे शान्ति दायक गौतम,
तिमीलाई कोटी कोटी प्रणाम ।

★

सम्पादकलाई चिठी

श्रीमान् सम्पादकज्यू,

मिति २०४०। ७। २५ का दिन विहान
७। ३० बजेदेखि रेडियो नेपालने हिन्दूधर्म
समेलनको स्वन्धमा रेडियो परिसंवाद कार्यक्रम
सञ्चालन गरेको रहेछ । उक्त कार्यक्रममा रेडियो-
का कमंचारीद्वारा प्रश्न गरिएको र विभिन्न
विद्वान्‌हस्ताट जवाफ दिइए थियो । त्यसै
सिलसिलामा एउटा प्रश्न वौद्धधर्मका आचार्य
भिक्षु अमृतानन्दलाई पनि गरिएको थियो ।
आपनो बोलने क्रममा जवाफ दिँदै अमृतानन्दज्यूले
उहाँमन्दा अगाडिका वक्ताको भगवान् बुद्ध
विष्णुका नवौं औतार हुन् भन्ने भनाइलाई सहर्ष
समर्थन गर्नुभयो । उहाँले यस कुरामा आफू-
लाई हर्ष लागेको कुरा व्यक्त गर्नुभयो कि हिन्दू-
हस्तले पनि भगवान् बुद्धलाई विष्णुको नवौं
औतार मान्दारहेछन् भनेर । यसरी उहाँ आफूले
पनि भगवान् बुद्धलाई विष्णुको औतारमा नै
स्वीकार गर्नुभयो । अब प्रश्न यो उठ्दछ-के
बुद्ध विष्णुकै औतार हुन त ? हुन् भने कसरी
जबकि बुद्धको धर्ममा औतारवाद र ईश्वरवाद-

लाई स्थान दिइएको छैन । स्पष्टरूपमा भन्ने
हो भने बुद्धले विष्णुको ईश्वररूपको अस्तित्व-
लाई नै स्वीकारेका छैनन् ।

हिन्दूधर्मको प्रमुख देवता विष्णु अनि त्यही
हिन्दूधर्मको विपरीत सिद्धान्त प्रतिपादन यसें
बुद्धलाई उही विष्णुको नवौं औतार कसरी
स्वीकार गर्नु ? कित बुद्ध फटाहा थिए किनकि उनी
कैले विष्णु भएर ईश्वर मैं हुँ मेरो पूजा आरा-
धना गर भन्ने कैले कुनै बुद्ध भएर ईश्वर बतै छैन
त्यसो हुँदा मेरो पनि पूजा नगर भनेर मानिस-
हस्तलाई भ्रममा पार्थ-यस्तै सोच्चुपर्दछ सर्व
साधारणले । यसरी विद्वद्वर्गबाट सर्वसाधारण
लाई अलमलाउने प्रकारको विवादास्पद कुरा
गरिनु राम्रो हैन । यदि बुद्ध विष्णुकै औतार हुन्
भने त्यसको यथार्थ प्रमाण पनि दिँदा राम्रो हुने
थियो ।

अजुन पाखिन

घरान

सुनसरी

आः नारद महास्थविर थःहे धर्मया छपु बाखं खः — भिक्षु सुदर्शन

नारद महास्थविरया स्वंगूरु नेपाल यात्रा कलकत्ता ईस्वी १९५० अप्रैल २३ तारीख खुनु जूरु खः। थुबलय नं वस्पोल स्वांशापुन्ही उत्सव हनेत हे विज्याःगु जुया च्वन। थुरु इलय स्वबाः तक धर्मदेशना याना विज्यात। बछलागा न खुनु थ्व हे देय भो देशय महापरिवाण पाठ जूरु खः। “महापरिवाण” सकूया सम्पादनया इलय न्यनागु खः, “जिमि महापरिवाण जूरु साल ला मसिया, आबले लंकाबाम्ह मारद भन्ते दःगु खः।”

धाइ, पूज्यपाद नारद भन्ते खुकः नेपालय विज्यात। थ्व स्वकः या क्रमशः यात्रा लीपा लिपा हानं स्वकः यात्रा याना विज्याःगु बाखं कथं खः—

छकः नेपालसम्बत् १०८१ या लहुति— पुन्ही खुनु श्रीघः विहारय जूरु स्व० भाजुरस्त कंसाकारया पूण्यस्मृतिस जूरु महापरिवाणय ज्ञानीमाया साहुनीया निमःत्रिणाय विज्याःगु खः। छकः हानं भिक्षु अमूतानन्द महास्थविरया ३० दैया प्रवृजित व २५ दैया उपसम्पदा पूर्ण जूरु उपलक्ष्य आनन्दकुटी जूरु महापरिवाण पाठय २०३३ साल जेठ विज्याःगु खः। दक्षिवय लिपा २०३६ साल विज्याःगु खः।

नारद महास्थविर खःकः नेपालय विज्यात विज्याकपति बाखं कना विज्यात। धर्मया खें शःपुषु कथं कना विज्याय गु वस्पोलया विशेषता खः। धर्मदेशनाय शब्द तरंग न्ह्याकाः जोशया

करन्त हयःगु भावावेग हयाः धर्मदेशनाय सः तःसः चीसः यायःगु विषयान्तर भावय सः हीकाः पाकाः नाटकीय वाचिक अभिनय क्यनेगु गबले वसपोलं याना विमज्याः। धर्मदेशना जुसें निसे ववसचाः तले नाइक क्यातुक वहे सलं सलललं बाखं अर्थे है न्ह्याइ, अथे धीर समुद्रया प्रवाह नीरव निःशब्द गहन जुइ। धर्मदेशनाया इलय छवालय अनेसने भाव बाखंलिसे हया विज्याइ मखु बरु बाखंया भावलिसे निलिप्त जुयाः तटस्थ जुयाः सलललं नाइक क्यातुसे क्यातुसे चर्वंगु शब्दवा धर्मदेशनाय खवाः शान्त हे जुया च्वनी। खःगु ल्हाः तं ज्वना तःगु ताङ्पत्रया पंखालिसे खवाःया सात्विक भाव नं शान्त रिथर जुया च्वनी।

नारद महास्थविरया न्याकःगु यात्राबा इलय अखिल नेपाल भिक्षु महासंघपात्रे अभिनन्दन दोहलपिसे धाःगु दु, “वसोपोल पूज्यपाद महान धर्मकथिक लेखक व शान्तिया द्रूत खः। हानं हानं थये हे वसोपोलयागु दर्शन दयावं च्वनेमा, अले प्रेरणा दयावं च्वनेमा धकाः प्रार्थना यासे शान्तिनायकया शान्तिसन्देश न्हाकावं च्वनेगु भिकुतःया न्हचावले जय जुयाः वसपोल नं थुजाःगु भिगु नीगु कुतः याप्त इवस्थ, शान्त व दीर्घायु जुईमा धकाः कामना याःगु जुया च्वन।

दक्ष सिवय लिपा २० ची शताब्दी नेपाल देशय सर्वप्रथम निर्माण याना विज्याःगु आनन्द कुटीया सीमा गृह्य “परिवास कम्म” पूर्ण याना

दिव्यात्, बहुरोत्तं पालिमार्यां खें लहाःगु न्यनाः लयःतायाः
अथामवेर पञ्चालोकयाऽह उपसम्पदा बीका विज्ञात ।
इन् विनवया थुगु ज्या याना विज्ञाःगु हे वसपोल
यागु खुगु नेपालमात्राया मू बाखं खः ।

वसपोल ८० इं क्षेत्रलय् श्रीलंका Narada Felicitation Volume विकायाः बाला:गु जंकोगत । श्रीलंकाया युवक बौद्ध सभा (Young Buddhist Association) या अध्यक्षया धापू कथं वसपोल श्रीलंकाया प्यकः प्रधानमन्त्री जूम्ह दल्ले सेनानायक (Dudley Senanayaka) व बर्तमान राष्ट्रपति जे. आर जयवर्द्धन (J. R. Jayawardane) या धर्मगुरु खः । राष्ट्रपति जयवर्द्धनया शब्दय् वसपोल' धर्मं व विनयं पूर्वक मिक्खु जीवन हनाः शायिक समाज स्वैश विदेशय् संस्थापना यायगुली योगदानयासे मानवताया तःधंगु सेवा याना विज्ञात । “विश्व बौद्ध भूतत्व संवया उप-समापति अल्बटं इदिरि सिंघे (Albert Edirisinghe) या त्याचाः कथं “निःन्याथाय् खुथाय् वसपोल' बाखं कना विज्ञाः ।” युजाःगु धर्मकथिकया जीवन वसपोलं बागू शतान्दि हना विज्ञात ।

मिक्खु नारद महास्थविरया सफूतमध्यय् Buddhism in a Nutshell, The Buddha and his teaching, Dhammapada न्यथने बहुजू नेपाल माषाय् मिहावःगु रचनाय् “नेपाल देश बौद्ध कृत्य”, “मैत्री”, “जीवनया जः” ज्ञीत लुम्से लुम्से वः ।

मिक्खु नारद महास्थविर चयन्यादेया आयु तक बाखं कैक बाखं जुयाः म्नाना विज्ञात । वसपोलं परलोक जूगु खें न्यनेवं पंखा ज्वनाः बाखं कना विज्ञाना चवंम्ह नारद महास्थविर हे ज्ञी

मष्टय् अष्टःसिया निखाय् चवंवः । वसपोलया राजकीय सम्मान पूर्वक अस्त्वेतिक्रिया जूगु बाखं गोरखापतय् बोना । एव खें कनेवं वसपोलं विया तःगु सल्लाक दा । आतक याना चवंम्ह चन्द्रनक्षी उपासिकां वसपोलया षुण्यार्थय् पञ्चमी खुनु हे विशेष दान यात । मिक्खु अमृतानन्द महास्थविरं छवोत्या आनन्दकुटी नवाना विज्ञात धा:गु न्यना ।

थों मिक्खु नारद महास्थविरवागु जीवन ब. खें कोचाल । छन्ह सकसियां बाखं कोचाइ हे तिनि । तर वसपोलं थ.गु बाखं थथे कोचाय् का विज्ञात धर्मया बाखं कैक थःगु हे छपु बाखं कोचाय् का विज्ञात ।

निब्बाणस्स पञ्चयो होतु ।

सन्दर्भः

1. Narada: felicitation Volume, edited by Piyadassi Thera, Buddhist publication society, Kandy, Sri Lanka, 1979.
2. धर्मोदय १/८-६, २/१, ३/०, १३/८, ६/१२.
३. समाज, १४ चैत्र, २०१७
४. अखिल नेपाल मिक्खु महासंवया अभिनन्दन पत्र ।
५. आनन्दकुटीवासी मिक्खुपिसं प्रकाशित याःगु मिक्खु अमृतानन्द महास्थविरवागु ३० प्रत्रजित व २५ उपसम्पदा वर्षं पूरा जूगु उपलक्ष्यय महापरिवाण पाठ्या अवसरय् २०२३ जेठ १३ गते पिकाःगु पर्चा ।

धर्मया नामय मौसं छु यायमः ?

धर्म न्ह्यागु हे जुइमा तर न्हचाम्हस्यानं छगूहे चाहे भरिया ज्या या, चाहे पसलय् च्वनाः व्यापार जक लँपु क्धनी व खः मनूजुयाः थव धरातलय् मनुष्यत्वयात् म्हसीकाः म्वाना च्वने सय्की ।

धर्म धइगु ला उगु साधन खः अले उगु ज्याभः खः गुकि यानाः भिगु ज्याय् न्हचब्बाय् सय्की ।

गथे चक्रयात् झीसं भिगु ज्याय् नं छ्चली मर्भिगु ज्याय् नं छ्चली अथेहे थव धर्म धैगु नं जू ।

मनू जुयाः थन म्वानाच्वने धैगु ला छगू जीवनया यात्रा याना च्वनेगु खः। थव यात्राय् झीसं सुख दुःखयात् पाचिना जुइमाः। थव जीवन हनेया निमित्तं झीसं नय्गु, त्वनेगु इत्यादि ज्या याइ । थव इत्यादि ज्यात गुगु नं झीसं हि हि धइथें याइ वा कर्म याइ थवयात् हे धर्म धाइ

चाहे भरिया ज्या या, चाहे पसलय् च्वनाः व्यापार या, वा शिक्षण संस्थाय् आखः ब्वंकेगु ज्या या थुकियात 'धर्म' धाइ ।

- स. तुलाधर

झीसं याना च्वनागु गुलिनं हि हि यागु नित्यकर्म इत्यादि गुलिनं जनमानस व सकल प्राणीतयूत हित जुइगु ज्यात दु उकियात धर्म धाइ । थव संसारय् स्थिर धइगु छुं नं मदु । थन संसार स्वयम् अस्थिर, उकि झीसं धर्मया नामय् झीपि म्वाना च्वैतले सत्यगु कर्म यानाः जगतय् उद्धार ज्वोगु ज्या याना च्वने माः। थव हे बुद्धयागु धापू खः ।

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको
३९ औं शुभजन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा
मौसूफ सरकारको सुस्वास्थ्य, संवृद्धि
तथा दीर्घायुको निमित्त भक्तिपूर्वक
हार्दिक शुभकामना टक्रयाउँदछौं ।

नेपाल बैंक लिमिटेड

प्रधानकार्यालय
ग्रामः नेपालक्ष्मी
धर्मपथ

गणितद्वारा अनित्य खंकादिसे

- संघपाल

दक्षिणय् श्वापा गुलितक म्वाइथे चवं
अनुमान यानादिसे । आः (वर्तमानय्) गुलि वर्षं
दत उलि अनुमान यानागु वर्षय् घटय् यानादिसे । बीकि
जूनु देखात ३६५ दिनं गुनय् यानादिसे वःगु
गुणनफलयात २४ घंटां गुनय् यानादिसे ।
हानं वःगु गुणनफलयात ६० मिनेतं गुनय् याना-
दिसे, आः थुःगु गुणनफल दबव छि म्वाइतिनिगु
सेकेन्द्र जुल । आः घडि छाः न्हयःने तयादिसे ।
सेकेन्द्र गुलि गुलि न्हचाना वनी उलि उलि छि
म्वाइतिनिगु आयु सेकेन्द्रय् घतय् यानादिसे । छितः
आयु फुनावंगु चाया वइ याने अनित्य जुयावंगु
खने दया वइ ।

उदाहरण :-

अनुमानित म्वाइगु दे	८० वर्ष
वर्तमानय् दुगु दे	४०
४० म्वाइतिनिगु दे	
३६५ दिन	
१४६०० म्वाइगु दिन	
२४ घंटा	
६५०४०० म्वाइतिनिगु	
६० मिनेट	
२१०२४०००	
६० सेकेन्द्र	
म्वाइतिनिगु सेकेन्द्र	१२६१४४००००

झासु

-भिक्षु सुशोभन

ओहो ! थौं, तिनि झासु लने दत
मनू छकः जन्म जुयाः नं
गुलिजक लिमलाना च्वतेगु थन
भिसां मर्मिसां न्ह्यचिते हे माःगु ।

वांला: वांमला: ल्वः मल्वः
न्ह्यावव सोसां ध्वीके मकु,
वाक्क हे वल दिक्क हे जुल
गात म्हाल धाय् मास्तिवल ।

आहा: गुलि याउँसे चवं आः
आनन्द जू झासु लनाः सास ल्हाय् दु,
दुहाँ वल, पिहाँ वन कपाय् थें सासः
बल्ल बल्ल म्वाना थें च्वन ।

जि धैगु, दु, न जिगु धैगु
गुलि जक हलुका म्ह हे मदु थें,
सत्य, शान्ति व सुख निर्वाण
झासु व्यूगु ध्व न्हूगु ज्ञान ।

७६ स्यूला थं

१. जुजु मिलिन्दं दक्षिवय् ह्रापां नागसेन
भन्तेनाप धर्मया तर्क यायत वंवलय् नागसेन
भन्तेनाप चयद्वःम्ह भिक्षुपि दुगु खः । उपि-
मध्ये नागसेन भन्ते स्वयाः थकालिपि पीम्ह
व कवकालिपि पीम्ह खः ।
२. नकुच्छन्द व कनकमुनि बुद्धया जन्मस्थल
क्रमशः नेपालया गोटिहवा व निगिलहवा
खः ।
३. बीद्रतसें लुखाय् च्वैतैपि बुद्धपिमध्यय् वैरो-
चन बुद्धया वर्ण तुय्यु व मुद्रा वोध्यज्ञ खः ।
अथे हे अमोघसिद्धिया वर्ण वारँगु व मुद्रा
- अभय खः ।
४. विट्रेनया ह्रापांह्य भिक्षु आनन्द मेत्तेय
खः । वसपोलया उपसम्पदा इस्वी सन्
१६०२ मई २१ स व परलोक न्ययदं
दुबलय् जूगु खः ।
५. ववय् बियातःगु न्यागू योग चूलाइबलय्
यलया नागबहालय् बौद्धधर्मकथंया दीपंखा
मङ्गलोत्सव न्याइगु खः—
१. कर्तिपुह्नी २. अश्विनी नक्षेत्र ३. आदित्य
वार ४. आयुष्मान् योग वा दृष्योग व संलहू ।

गुगु जवी कर्मया कारणं जवी

आवागमन, धनी-निर्धनया भेद कर्मया कारणं जवी गुकिया कर्ता गुगुं इलय् छ
थःहेखः, यद्यपि थौं व कर्म छंगु लागी ह्रातं पिहांवंगु तीर खः ।

—बुद्ध

THE SON OF NEPAL & THE TEACHER OF THE WORLD

Bijendra Raj Pradhan
Class IX "A"

In this painful world Gautam Buddha was born. And he chose not to rule the world but deliver men from ignorance.

Nepal isn't just peaks and pinnales. It has many more things to be proud of. Among these is Gautam, the Buddha, who was born in Nepal, South west of Kathmandu in Tarai. The pleace is known as Lumbini.

The broken Ashok pillar, the ruins of old monasteries, palaces, innumerable stupas and various archaeological objects proved that the whole Lumbini region was an important centre of early Buddhism. Kapilavastu, the capital of Sakya Republic was a very prosperous city. It is known for its glorious art, architecture, tradition and culture. Lord Buddha lived there until his 28 th. years and then he left to begin his teachings and wonderings.

Born with silver spoon in his mouth and raised in unsurpassed splendour, since the sence come to him, he all the time sensed the sufferings of the people. He thought that man would suffer in perpetuity, if he is born again and again. The remedy which he thought would be to be good to deliver good and not to hurt anyone while one is living. This coudnct alone can end the cycle of birth and rebirth mankind.

The Buddha was born 2527 years ago when spiritual darkness entirely pervaded the globe and in the name of religion.

Superstition and malpractices were rampant. During that odd hour the Buddha shone as a full moon in the spiritual galaxy. His preachings were very logical and easily intelligible to common fork. He insisted not to follow any dogmas or doctrine blindly but to adhere it if, it justisties

his conscience. And for the past 2527 years men have been charmed by his simple teachings and in following them they have achieved the peace and tranquillity of mind.

His teachings spread in distant lands like, India, Burma, Sri Lanka, Japan, China etc like a jungle fire, even in those days when communica-

tion wasn't as easy as it is now. Now, of course, with the improved transportation and communication his teachings have spread all over the world. His teachings aren't only taken for peace of mind but also to bring peace among the nations. So he is the son of Nepal and the teacher of the world. *

आदर्दभूमिको सूचना

आनन्दभूमि पत्रिकाको व्यवस्थापन तथा पत्रिकाको ग्राहक बन्ने र पत्रिका पुग नपुग सम्बन्धी कुराहरू व्यवस्थापकको नाममा निम्न ठेगानामा पत्रव्यवहार गर्नुहुन सूचित गरिएको छ ।

सिटी अफिस:-

बुद्धिवाहर, सिद्धार्थमार्ग

भूकुटीमण्डप पठाडि

काठमाडौं

फोन नं. २-१५७४३

अःय सम्पर्कका फोन नं.-

१-१४४२०- प्रधान सम्पादक

२-१६५४५- सम्पादक

भिक्षु सुमंगल

व्यवस्थापक-

आनन्दभूमि बौद्ध मासिक

रहगु सफू पिदनीन

दुण्डबहादुर वज्रावार्य नेपालभाषां अनुवाद याना बिज्याःगु ७०० पेजया मिलिन्द प्रश्न सफू याकनं पिदनीगु जुया च्वंगु दु ।

A PEEP INTO THE BUDDHISM IN KALIMPONG

The record of Buddhist activities in Kalimpong can be traced back to the first quarter of twentieth century. The oldest record of news on Buddhism in Kalimpong was published in the monthly magazine "Buddha Dharma wa Nepal Baasha" (Vol. 2; No 1-2; 2470 B.E.) of 1926 A.D. It was about the celebration of Baishak Day at local Tirpai monastery in Kalimpong. The then Dharmadot Sri Dhaonman Moktan and Sri Harsaman Singh were popular personalities in those days. The next reference can be found from the other magazine named "Himayani Baudhi" (Vol 1; No.2-3; 2427) of 1928. After that we can find the record of Buddhist Association of Kalimpong named "Kalimpong Buddha Shbha" with reference to the same Journal (Vol.1; No.9-10; 2472 B.E.). The secretary of the Sabhha Sri Dharma Moktan participated in the First All India Buddhist Conference which was held on 27th.

Dec. 1928 at Dharmarajika Chaitya Vihar, Calcutta.

—D. R. Sakya,
Member of Kalimpong
Dharmodaya Sabha

From the very beginning Kalimpong was the trade centre and halting place for the Nepalese traders who visited Lhasa from Calcutta via Kalimpong. They from Nepal who stayed at Kalimpong used to organise function etc together with local people on auspicious occasion of the Buddhists. We can find the record of a well known Buddhist Scholar Dharmaditya Dharmacharya who visited Kalimpong in the year 1926 to spread the Gems of Lord Buddha.

It should be mentioned here that Kalimpong Sub Division had been integrated with British India in the year 1865. Before that, Kalimpong was a huge forest with Bhutanese dominion and there was no

Ananda Bhoomi

possibility of dwelling here. But learned and skilled British Scholar had gradually established some schools and churches to literate the local inhabitants of this region. As such Christian Missionary activities flourished in Kalimpong and which gradually spread all over the region. During first quarter of this century influence of Christianity was highly applicable. At such juncture Sri Dharmaditya Dharmacharya, a famous Buddhist Scholar, who found no problem to organise the activities spreading Buddhism in the region among the local people and also observing the Buddhist auspicious days and celebrating Buddhist rites visited Kalimpong. He laid the foundation of the Buddhist Library of Kalimpong. He was the first man who organised the celebration of the Baishakh Day according to Theravada Buddhism and imparted the teaching of the Lord Buddha among the local people. After this, steps were taken by the members of Library to observe the historical events of Buddhism i.e. the full moon day of Baishak every year at Kalimpong.

In 1930 Ven. Karmashil Gheshe arrived at Kalimpong from Tibet and was guided by Scholar Dharmacharya in the field of Theravada

Buddhism. Later he became Shramanera Prajnananda of Kushi Nagar the Holy Place.

The year 1931 was a remarkable for this region because the third All India Buddhist Conference was held at Ghoom Mcnastry, Darjeeling. One of the famous musicians Late Sri Purnaman Sakya was decorated with the title of Graduate in Buddhist Music "Sangeet Visharada" of the Conference. His contribution to propagate the Buddhism and Nepali Sangha was priceless those days.

In the following years five Theravada Buddhist Monks of Kingdom of Nepal were expelled by Rana Rulers on account of changing their religion. Among them Ven. Mahaprajna came to Kalimpong after spreading the rays of Lord Buddha in the nook and corner of several villages of North Eastern region of India. It was not known to the writer when Ven. Mahaprajna came to Kalimpong. But according to the old record it transpires that there was the existence of Prajna Chaitya Mahavihar of Kalimpong in 1935 which was established by him. There he completed the translation of Lord Buddha and several other books in Buddhism which were published continuously

from 1986. The publication of books on Buddhism in local language was a highly appreciable deed to Buddhist circle of these days. Beside this one never forgets his art of constructing Buddha's statues, which are installed in various Viharas of Nepal, Bhutan and Sikkim, Assam, Calcutta, Darjeeling of India.

In 1936 Ven. Mahaprajna shifted the stupa of Kalimpong town to Tirpai Vihar on the auspicious occasion of Buddha Jayanti with a highly decorated procession participated by the members of Nepali Baudha Sangha along with the local people. The news of performance of shifting of stupa was published on the local magazine named "Parivartana". In which it was mentioned that the procession was started with the 'Sutra path' by Ven. Mahaprajna and Ven. Verma, the then monks of Kalimpong. In the same year Ven. Amritananda came to Kalimpong to acquire his knowledge on Buddhism under the guidance of Ven. Mahaprajna. A few years later other members of expelled monks were also visited this hilly region. They were warmly received by the Buddhists of Kalimpong and they were greatly inspired to celebrate the auspicious function and to

propagate the gems of Lord Buddha. As the result Kalimpong became the renowned place in the field of Buddhism.

In the year 1946 there had existed a Nepali Buddhist Association, which was organised under the chairmanship of Sri Purnavir Sakya. The honourable Secretary of that association named "Dharmodaya Sabha" as its branch office to maintain the aims and objects of Sabha in Darjeeling hill region.

The year 1947 was a remarkable year in connection with the events of Buddhists. Prajna Chaitya Vihar being far from bazar, the then Dhammadutas realised the necessity of setting up of a shrine in the town of Kalimpong. Thus Dharmodaya Vihar came into existence at Siza Villa, 9th mile, Kalimpong which was purchased with the help of traders of Kalimpong. Here we would remember the name of Sahu Bhaju Ratna Kansakar who had donated the greatest amount. Office of Nepali Buddhist Association was shifted to newly purchased building. Books collected by the association were also stored in Vihar and a new library called Dharmodaya Library was set up, which was inaugurated by the then S. D. O. late Sri Motichand

Pradhan on the auspicious Baishak Day. The celebration of Buddha Jayanti was highlighted more than ever before. As such Baisakh day attracted most of the people of this region. And most of the Venerable Dhammadutes used to visit Kalimpong and spent a few days. Thus Dharmodaya Vihar gained popularity among the Buddhists of Nepal, Tibet, Sikkim, Calcutta and Saranath etc. In 1952 it was decided to establish a new committee to maintain the activities of Dharmodaya Vihar thus "Kalimpong Dharmodaya Sabha" appeared in the field of Buddhism of Kalimpong. The name of this new committee was proposed by Ven. Ananda Kausalyayan and unanimously accepted by the members. The then Hon. President and Secretary were Ven. Ananda Kausalyayan and Ven. Mahanama respectively. Buddhists of Kalimpong will never forget the Devotion rendered by Ven. Dhammadutes. There will be another chapter to be added, if we go through the activities and role played by Kalimpong Dharmodaya Sabha in connection with the propagation of Buddhism in Kalimpong.

As the fame of Kalimpong Dharmodaya Sabha spreaded all over the Buddhist circles of this region W. F. B. (World Fellowship of Buddhists) desided to recognise the Sabha as the regional centre for Darjeeling in 1964. Since then Sabha has been gaining the opportunity in presenting the report of activities of K. D. S. among the Buddhist delegates of the world.

In relation to the propagation of Buddhism one can remember 'DHARMODAYA BHajan KHALAH' (music party). Its main aims were the recite the word of Lord Buddha in the medium of songs. At present this Khalah (party) has been gaining the popularity throughout the Sub-Division. The young and Children Group of this Bhajan party has been much popular among the religious communities. Regular gathering of Bhajan at Dharmodaya Vihar takes place on every Full moon day, and the first day of the month.

Besides Kalimpong Dharmodaya Sabha, there was a branch office of MAHABODHI SOCIETY to propagate the aims of Mahabodhi Society

of India, Calcutta. Rev. Sangha Rakshita was the chief monk of Society who devoted much time to organise the Buddhist activities such as functions etc. Publication of Various books in local languages were also made by this society and a monthly journal named "Stepping stones" was popular in those days.

The Shrine of Dharmodays Vihar was conitruscted in 1954 and a marble Statue of Lord Buddha, presented by Burmese Buddhists was installed there. The foundation stone of Gate was laid by Ven Ananda Kausalyayan and was beautifully constructed in the Style of Sanchi Gate. In the year 1977 this Sabha Started publishing a Buddhist monthly magazine named "DHARMODAYA" and since then it has been communicating the activities of vihar every mo-

nth. The aims of Dharmodays are to spread the teachings of Lord Buddha and to develop the language and literature of Newaras. Thus Theravada Buddhism had been flourished in Kalimpong and there are other associations too such as TAMANG BUDDHIST ASSOCIATION, TIBETAN BUDDHIST ASSOCIATION etc. which are trying to maintain the rituals according to their tradition.

Thus we can find the devotion rendered by the follower of Lord Buddha's teachings. Kalimpong being the haulting place of traders she has been gaining the popularity in the world of Buddhist too. Theravadi Buddhism was germinated from Kalimpong to enflunnce the Newras. As such Kalimpong has it's own history of Buddhist activities.

Saying

Insults are like bad coins we cannot help their being offered to us, but we must not take them.

-C. N. Spurgeon

सुम्पादकीय

बौद्धस्थको तथ्यांक

मानिस जतिसुकै स्वार्थी भए पनि, कुनै राष्ट्रको जस्तो सुकै राजनीति भए पनि एउटा कुरा निर्विवादरूपमा पूर्वाग्रह रहित र निस्वार्थ हुनु अत्यावश्यक छ, त्यो हो इतिहास। इतिहासकार मानिस हुनुको नाताले निष्पक्ष नहुन सकेतापनि इतिहास स्वच्छ नै रहन्छ। इतिहास कुनै बेला लुकछ, कुनै बेला खुल्छ। इतिहास स्वच्छ नलेखिनुमा इतिहासकार स्वच्छ नहुनु नै मुख्य कारण बन्छ। त्यस्तै जनसंख्या लिन लगाउनेको उद्देश्य जतिसुकै पावित्र भएपनि तथ्यांक लिन जाने कर्मचारी अल्पी, पूर्वाग्रही र अक्षम भइदिएमा तथ्य अंक आउन मुश्किल नै हुन्छ। यस्तै कारणले धर्म अनुसार नेपालीहरूको जनसंख्या वितरण गरिएकोमा बीदृ धर्मविलम्बी-को संख्या ज्यादै कम भएहो हो कि भन्ने शंका उत्पन्न हुने खालको तथ्यांक निस्केको छ।

नेपालमा छत्तीस जात कहिएका मध्ये वढी

जनसंख्या हुने तामाङ लगायत अरु सेर्पा, गुरुड, मगर, राई, लिम्बू, थकाली र नेवार आदिका प्रायः जसो समूह बीदृ छन् जो चौध अञ्चल र पचहत्तरै जिल्लामा विशेषरूपमा फैलिएका छन्।

डेढ करोडमा द लाख मात्र बीदृ हुनु विभाजित जाति अनुसार ज्यादै थोरै भएको प्रतीत हुन्छ। आफ्नो जात र धर्म पनि भन्न नजान्ने बहुसंख्यक अशिक्षित जनताको घर दैलामा गई यही नै धर्म होला भनी अन्दाजले अङ्क लेखी आउनु पर्ने र अल्छ्याङ्क हुने स्थितिले नै यसो भएको हो कि भन्नेमा पनि निसन्देह रहन नस-किने जस्तो भएको छ। अतः यसप्रति तथ्याङ्क सङ्कलनकर्ताको ध्यान जानु अत्यावश्यक देखिन्छ। तथ्याङ्क नाम भएकोलाई एकासी अतथ्य भन्ने दुःसाहस गर्न मिल्दैन तापनि तथ्याङ्क लिदा हुन सक्ने कमजोरीलाई केलाई हेरेमा राम्रो हुनेछ कि भन्ने विश्वास लिन सकिन्छ।

५७

श्री लौट्टा चत्तिविषय

(नेपाली भाषा)

परित्राण पाठ

काठमाडौं, पौष १४ गते-

श्री ५ महाराजाधिरा वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारको ३६ औं शुभ-जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा मौसूफ सरकारको दीर्घीय, सुस्वास्थ्य एवं दीर्घ शासनको कामना गरी आनन्दकुटी विहारमा आनन्दकुटी दायकसभाले एकदिवसीय भव्य समारोहको आयोजना गर्यो । उक्त समारोहमा भिक्षुसंघद्वारा थेरवादी परम्परा अनुपार प्रतिष्ठ शुभकुशलका लागि गरिने परित्राण पाठ सहित ३६ वटा मैनवत्ती वाली श्री ५ को तस्वीरमा माल्यार्पण गरियो । त्यस अवसरमा आनन्दकुटी विहार गुठीका संस्थापक डा० आचार्य भिक्षु अमृतानन्दले महाराजाधिराज सरकारको कुशल नेतृत्वको सराहना गर्नुहुँदै मौसूफ सरकारको चिरायु, सुस्वास्थ्य र सग्रहद्विको लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्नुभयो ।

प्रातःकालदेखि सायंकालसम्म संचालित उक्त समारोहमा आनन्दकुटी दायकसभाले भिक्षु, अनगारिका र उपासक उपासिकामा भोजनादिको व्यवस्था पनि गरेको थियो ।

स्वागत समारोह

काठमाडौं, पौष १६ गते—

श्रीलंकावाट १५ दिने नेपाल बौद्ध तीर्थयात्रामा आउनुभएका श्रीलंका विद्यालय कोलम्बोका आचार्य भिक्षु मापलगम सोमिस्मर महास्थविर प्रमुख १८ जना तीर्थयात्रीहरूको सम्मानमा काठमाडौं स्थित नटराज टूर्स एण्ड ट्रावल्स तथा आनन्दकुटी विहारका तर्फबाट आनन्दकुटी विहारमा आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरको सभापतित्वमा स्वागत समारोहको आयोजना गरियो । उक्त समारोहमा सभापतिको आसनबाट भिक्षु अमृतानन्दले भन्नुभयो— श्रीलंका धेरैजसो नेपाली बौद्ध भिक्षुहरूको दोक्षो जन्मस्थान हो । शरीर ने गलमा जन्मेको भएतापनि वांद्धिक तथा आध्यात्मिक तवरमा विकास गर्न श्रीलंकाले प्रमुख स्थान ओगतेको छ । साथै नेपालको थेरवादी बुद्ध शासनको इतिहासबाटे प्रकाश पार्नुहुँदै क्याप्टेन श्री विक्रमसिंहद्वारा आयोजित नेपाल भ्रमण तथा नेपालबाट श्रीलंका जाने कार्यक्रम वनाइनु दुई देश बीच पच्चिसयौं बर्षदेखि रहेको सम्बन्ध सुदृढ बनाउनु हो भन्नुभयो ।

शील प्रार्थनाबाट शुरू भएको त्यस समा-
रोहमा स्वागत भाषण गर्नुहुँदै भिक्षु मैत्रीले
श्रीलंका र नेपालका तीर्थयात्रीहरू बीच सुमधुर
सम्बन्ध राख्ने र दुई देश बीच रहेको मैत्री
सम्बन्ध अङ्ग सुदृढ पार्न यस प्रकारका समारोहले
ठूलो सघाउ पुङ्यादृच्छ र आगामी पौष २३ गते
नेपाली तीर्थयात्रीहरूले श्रीलंकाको यात्रा गरिने
कुरा बताउनुभयो । त्यस अवसरमा पौष २३
गतेको श्रीलंका भ्रमणका आयोजक नटराज टूर्सका
अध्यक्ष श्री प्रजापति प्रसाई तथा २६ जनाको
यात्रु टोलीको पनि उपस्थिति थियो ।

बोधिचर्यागतार समापन समारोह पाटन, पौष ३ गते-

पं. दिव्यवज्र वज्राचार्यले बौद्धधर्म दर्शनमा
उत्कृष्ट गनिएको आचार्य शान्तिदेवले रचना
गरेको बोधिचर्यागतार ग्रन्थको मूल संस्कृत श्लोकको
अर्थ तथा आचार्य प्रज्ञाकरमितिको संस्कृत टीकाको
अर्थको साथै दार्शनिक अभिव्यक्ति स्थानीय
प्यांगःथां सिजःवाहालमा १५ दिने देशना गर्नुभएको
मा समापन समारोह गरियो । उक्त समारोहमा
दहाँले दज्र्यान तरीकाले पूजा र महायान तरी-
काले मानसिक पूजा गरिने तरीकाको व्याख्या
गर्नुभई षट्पारमिताको चर्याद्वारा बोधिचित्त
उत्पत्ति गरेर लोक कल्याण कार्यमा लाग्ने ज्ञान-
मा प्रकाश पार्नुभयो । उक्त ग्रन्थ नेपालभाषामा
रूपांतर गरेर पुरतकरूपमा प्रकाशित गर्ने, बौद्ध-

ग्रन्थहरू प्रकाशित गर्ने र विद्वद्वर्ग तथा अनुस-
न्धान कर्ताहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने उद्देश्यले
श्रोतागणको तर्फबाट श्री वज्राचार्यको प्रमुख
संरक्षकत्वमा ११ सदस्यीय बोधि प्रकाशन केन्द्र
श्री सत्यमोहन जोशीको अध्यक्षतामा गठन गरि-
यो । रु. ५००१।- को आफूलाई प्राप्त दक्षिणा
पनि श्री वज्राचार्यले उक्त केन्द्रलाई समर्पण
गर्नुभयो ।

बुद्धपूजा

चैनपुर, मार्ग २६ गते-

चैनपुर संखुबासभाको श्री बोधि विहारमा
स्थानीय चन्द्रज्योति शाक्यको अध्यक्षतामा अष्ट-
मीको बुद्धपूजा, शीलप्रार्थना गरिनुका साथै विहा-
रका चन्दा दाता दिवंगत उपासक पूर्णराज
शाक्यको तेह्दिने कार्यमा श्रद्धाङ्गजली अर्पण
गरी २मिनेट मौन धारण गरियो ।

नेपाली भाषामा बौद्ध साहित्यको भण्डार काठमाडौं, पौष १५ गते-

दशैं वर्ष अधिदेखि नेपालीभाषामा बौद्ध-
कालीन ग्रन्थहरू सम्पादन गर्ने कार्यमा व्यस्त
रहनुभएका आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर-
का बुद्धदर्शन विशेषरूपले अध्ययन गर्ने चाहनेको
लागि सुवर्ण अवसर स्वरूप ४०८ पृष्ठ भएको
पहिलो भाग र जम्मा ४५६ पृष्ठ सहितको दोश्रो
भाग भगवान् बुद्धका अग्रश्रावक सारिपुत्र

नहास्यविरको चरित्र आनन्दकुटी विहारगुठीद्वारा
प्रकाशित भएको छ । यस प्रकाशनले अब
नेपालीमा बोद्ध साहित्य छैन भनी नेपालीले
खट्कनु पर्दैन भन्ने धेरैको भनाइ व्यापकरूपमा
चर्चित छ । प्रयम भागको मोल रु. १७।— र
द्वितीय भागको मोल रु. २०।— मात्र भएको उक्त
प्रकाशनले नेपाली बोद्ध समाजमा कीर्तिमान नाम
राखेको छ ।

राजीनामा स्वीकृत

ये, आनन्दकुटी—

आनन्दभूमि बोद्ध मासिक पत्रिकाका
व्यवस्थापक भिक्षु महानाम महास्थविरले आफ्नो
स्वास्थ्यको कारणमा व्यवस्थापकपदबाट दिनु-
भएको राजीनामा स्वीकृत भई भिक्षु सुमंगल
महास्थविर उक्त कार्य सँभाल्न व्यवस्थापकमा
नियुक्तहुनुभएको छ । भिक्षु अश्वघोषको सभापतित्वमा
भएको आनन्दकुटी विहार गुठीको कार्यकारिणी
सभाले आनन्दभूमि पत्रिका संचालनार्थ गठन
भइराखेको व्यवस्थापन समितिलाई पनि भंग
गरेको छ । पत्रिका संचालनमा रहनुभएका
प्रधान - सम्पादक भिक्षु कुमार काश्यप तथा
सम्पादकहरू श्री सुवर्ण शाश्वत र श्री प्रकाश-
वज्राचार्य यथावत् कायम रहनुभएको छ ।
पत्रिकाको व्यवस्थापन कार्य सुचारूताको लागि
बुद्धविहार भृकुटी मण्डपमा एक सिटी अफिस
स्थापना गरिएको छ ।

(नेपालभाषा)

योमरिपुह्रीया पुजा

ये, थिलाथव पुन्ही—

प्रत्येक पुन्हीखुन्हु आनन्दकुटि विहारय्
ज्वीगु बुद्धपुजा कार्यक्रम कथं यमरिपुन्ही मंगलवाः
खुन्हु बुद्धपुजा सम्पन्न जुल । उगु इलय् नेपाया
उपसंघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरं
शीलप्रार्थना नापं धर्मोपदेश यानाः आत्मार्थकामी
व स्वार्थी मज्जीगु हे मानव धर्म खः धैविज्यात ।

बुद्धपुजा याकालि भिक्षु अश्वघोष
मन्दिरय् वा विहारय् की वय् वनेगु हे मनयात
शान्ति वीत खः, उक्ति पवित्र विहारय् वयाः
चत्वाः वैगु धैवेगु कुंखिनाः अनावश्यक खँल्हाय्गु
उचित मजू धैविज्यात ।

भोजनोपरात परित्राण पाठ व धर्म-
देशना यानाः भिक्षु मैत्रीं ऊथाय् यःमरि नय्गु
थःगु पहयागु नख दुयें श्रीलंकाय् नं सम्प्राद्
अशोकया म्ह्याय् संघमित्ता अनगारिकां अनया
जुजु देवानंपिय तिस्सया भौ अनुजादेवी व
न्यासःम्ह मिस्तय्त अनगारिका यानाः भिक्षुनी
(अनगारिका) शासन स्थापना यानाविज्यागु
व वोधिवृक्ष सिमा श्रीलंकाय् यंकाः मिना वि-
ज्याःगुलि श्रीलंकावासी मनूतसें थुगु दिनयात
महत्वपूर्णगु नख या रूपय् हनीगु खँ न्हाथना
विज्यात । थुगु इलय् श्रामणेर ज्ञानेन्द्रं नं धर्म-
देशना याना विज्याःगु खः ।

बुद्धप्रतिमा थाइलैण्डय् लित यंकल
बैकक्, बंलाथ्व षष्ठी-

फिरखुदँ न्ह्यः उपहारस्वरूप प्राप्त
जूगु शिच्यागूगु शताब्दिया टेरा-कोटा बुद्धया
प्रतिमा भूत्पुर्व अमेरिकी कूटनीतिज्ञ शनिवार
खुन्हु थाइलैण्डयात तु हस्तान्तरण याना चूगुलि
उक्त प्रतिमा थाइलैण्डय् लित यंकल ।

पुरस्कार वितरण व परीक्षा
यल, थिलागा द्वादशि-

नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाकथं
थौनेया परीक्षाय् पुरस्कृत जूपिन्त माव २१ गते
पुरस्कार वितरण ज्वीगु व थुगुसीया परीक्षा
विनिगू केन्द्रय् फागुन २० गतेनिसें शुरुज्वीगु
खै उत्त. परियत्ति शिक्षा समितिया सचिव भिक्षु
रै. त्रीपाखें सीढुगु दु । बुद्धर्मया शिक्षा विकासया
लागी संवालित थुगु शिक्षाया परीक्षा केन्द्र छमी-
कथं आनन्दकुटी विद्यापीठ, गणमहाविहार, धर्म-
कीर्ति विहार, प्रणिधिपूर्ण विहार, मुनि विहार,
बौद्ध समकृत विहार, नगर मण्डप कीर्ति श्री
विहार, बुद्ध विहार, यशोधरा बौद्धविद्यालय,
शाकव्यसिंह विहार, मणिमण्डप विहार, व तन-
बहाल ल्यःगु दु ।

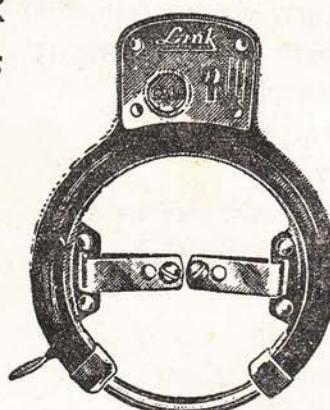
निहा श्रामणेर श्रीलंकाय्

पोहेंला ध्व, अष्टमि, भोंत-

भोंतया ध्यानकुटी शिक्षा कै चंपि सद्वातिस्स
सहित मेहा श्रामणेर शिक्षाध्ययनमा लागी हवाइ
जहाजं श्रीलंका विजयात । ●

भारतय् दक्षिणय् अपो चूगु
बाइस्कलया ता:

LINK
लिंक

Safex
साफेक्स

दयकीहा:

DYCLO INDIA ALIGARH

वितरकः

M/s. SETHI Brothers

483, Esplande Road, Delhi

Phone: 719000

आहाकनिरग्रेमसि
स्वयेल मसि

यज्ज्वेश्वर
नेपाल लाइट सेटर
इन्डिया, काठमाडौं
फोन १४१७४

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविहारका गृन्थहरू-

नेपालभाषामा

१. अग्रश्रावक
२. आर्यसत्य (द्वितीयावृत्ति)
३. कर्मविभाग
४. गृहीविनय (चतुर्थावृत्ति)
५. जातकमाला भाग-१ (द्वितीयावृत्ति)
६. जातकमाला भाग-२ (तृतीयावृत्ति)
७. त्रिरूपवन्दना
८. धम्मपद (द्वितीयावृत्ति)
९. धर्म व विनय
१०. धम्मपदटकथा (द्वितीयावृत्ति)
११. प्रजापति गोतमी (द्वितीयावृत्ति)
१२. पाठ्यसूत्र
१३. बौद्धकहानी
१४. बुद्धशासनया इतिहास
१५. बुद्धजीवनी (तृतीयावृत्ति)
१६. महास्वप्नजातक द्वितीयावृत्ति)
१७. विश्वन्तरजातक (द्वितीयावृत्ति)
१८. सर्वज्ञधारु
१९. सूत्रसंग्रह
२०. विषय—सूची

नेपालीमा

१. संक्षिप्त बुद्धजीवनी (द्वितीयावृत्ति)
२. धम्मपद तृतीयावृत्ति)
३. गृही-विनय (द्वितीयावृत्ति)
४. अग्रश्रावक (अप्राप्य)
५. कल्पको कुरा सत्य हो ?
६. बुद्धशासनको इतिहास भाग -१
७. पटाचारा स्थविरा
८. अम्बवसंकर प्रेतकथा

९. बुद्धजीवनी आबक चरित, भाग १-
१०. बुद्धकालीन बाम्हण भाग-२
११. बुद्धकालीन बाम्हण भाग-३
१२. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-१
१३. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-२
१४. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-३
१५. बुद्धकालीन महिलाहरू भाग-१
१६. बुद्धकालीन महिलाहरू भाग-२
१७. जातक संग्रह भाग-१
१८. जातक संग्रह भाग-२
१९. जातक संग्रह भाग-३
२०. जातक संग्रह भाग-४
२१. बुद्धकालीन राजपरिवार भाग-१
२२. बुद्धकालीन परिवाजकहरू भाग-१
२३. बुद्धकालीन आबक चरित भाग-१
२४. बुद्धकालीन आविक चरित भाग-१
२५. बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव भाग--१
२६. बुद्धकालीन प्रेतकथा
२७. बुद्धकालीन विमानकथा
२८. जावान भ्रवणको डायरी
२९. नेपाल थेरवाद बुद्धधर्मको संक्षिप्त इतिहास
३०. संक्षिप्त कथा सहित धम्मपद

32. A Short History of Theravada Buddhism in Nepal.
33. Buddhist Activities in Socialist Countries (अप्राप्य)